

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Juridicus Ad Librum III. Decretalium Gregorii IX.
Clericorum in communi, nec non Prælatorum, ac
Capitulorum in specie obligationes, & jura complectens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

§. I. Quo jure cœlibatus sit introductus? Et quibus de Clero hæc lex
imposita sit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63800)

bus Clericus concubinarius ad relinquendam concubinam compelli potest. Quando verò alia remedia efficacia non suppetunt, ibi etiam juramentum deferri potest. *cap. 26. V. sic & juramentum.* Et ideò, cum in casu *cap. 2. qui Cleric. vel vov.* aliud remedium æquè opportunum non succurrerit, quippe, dum matrimonium, quod consensu contractum fuerat, dissensu distrahi debebat, & de hoc commodissimè per juramentum constare poterat (quia dissensus internus à nemine cognosci po-

test *cap. 11. dist. 32.*) meritò illud exactum fuit. Idem responderi potest ad *cap. 9. de Heret.* quamvis enim ad coërcendum crimen hæresis qua talis non deficerent alia etiam efficaciora remedia, ad excludendum tamen errorem intellectus, quem Hæreticus, vel de hæresi suspectus habuit, non appareret remedium opportunius, quàm abjuratio, qua hæresin, de præterito commissam, publicè, & solenniter detestatur, & in futurum fidelitatem promittit.

TITULUS III.

De Clericis Conjugatis.

Quia in Clericorum conversatione Cythara malè concordat cum Psalterio, ut loquitur Innocentius III. in *cap. 5. b. t.* nam, *qui cum uxore est* (ait Apostolus 1. Corinth. 2. *solicitus est, quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, & divisus est. Qui autem sine uxore est, sollicitus est, quæ sunt Domini, quomodo placeat DEO,* ideò cœlibatus, sive vita à conjugio libera, à Clericis exigitur. De hoc cœlibatu, cum annexis eidem obligationibus sub rubrica præsentis Tituli agitur.

§. I.

Quo jure cœlibatus sit introductus? Et quibus de Clero hæc lex imposita sit?

SUMMARIA.

1. Sunt, qui cœlibatum Clericis Jure Divino impositum esse asserant, quorum duo argumenta referuntur.
2. Attamen solo Jure Ecclesiastico id statutum fuisse, probatur.
3. Ratio hujus legis affertur.
4. Resolvuntur Argumenta AA.
5. Hac lege cœlibatus tenentur in Majoribus constituti.
6. Clerici in minoribus Matrimonium contrahentes beneficiis privantur.
7. Matrimonium cum una & Virgine contrahens, soluto per mortem Matrimonio licitè ad SS. Ordines promovetur.
8. Cie-

8. Clerici Minoristæ Matrimonium contrabentes beneficiis suis sunt ipso jure privati. 9. Satisfit Contrariis. 10. Possunt donata suis Ecclesiis rursus repetere. 11. Non tamen vacat beneficium Clerici ipso jure, si Matrimonium invalide fuerit Contractum. 12. An Episcopus cum Clerico in minoribus constituto in ordine ad beneficium dispensare possit? Resolvitur negativè. 13. An Clerici conjugati gaudeant Privilegiis Clericalibus? 14. In Criminalibus gaudent Privilegio fori, non etiam in Civilibus.

1 **N**on paucis, quos referunt Sal-
manticenses *Tract. 8. de Sacram.*
Ord. cap. 6. n. 9. visum est, cœli-
batum in Clericis fuisse *Jure Divino* in-
troducendum. Argumenta, quibus suam
suffulciunt opinionem, congesta exhibet
Clericatus *de Sacram. Ord. decis. 27. à*
num. 5. usque ad num. 14. Duo dunta-
taxat celebriora referre placet. I. Tex-
tum ex *Apocal. cap. 2. v. 14.* ubi Chri-
stus per Joannem inducitur, reprehenden-
dens Episcopum Pergami his verbis: *Quia habes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat, Balac mittere scandalum coram filiis Israël, edere, & fornicari: ita habes & tu tenentes doctrinam Nicolaitarum,* atqui doctrina Nicolai (qui unus ex primis *7. Diaconis* erat) docebat, sibi licere uxorem, ante ordinationem in Matrimonium ductam, retinere, & cum illa commercium habere: ut sumitur ex *Clemente Alexandrino lib. 3. Stromat.* & ex *S. Epiphano Heres. 29.* ergo cum Christus sequentes hanc doctrinam Nicolai, in *d. text.* reprehenderit, sequitur, Matrimonium Clericis in sacris constitutis *Jure Divino* esse interdictum. II. Omnes Apostoli erant Cœlibes, excepto S. Petro, qui juxta *S. Hieronymum lib. 1. contra Jovinian.* & *Tertull. lib. de Monagamia circ. med.* solus ante conversionem uxorem habuisse legitur. Unde sic licet inferre: si Christus elegit Apostolos cœlibes,

quos dein consecravit Sacerdotes, sequitur in Ministros sacros, eorumque Successores hanc cœlibatus obligationem ex *Jure Divino* dimanasse. His tamen non obstantibus

Dico cœlibatum solo jure *Ecclesiastico* fuisse Clericis præceptum. Est communior Theologorum, & Canonistarum. *S. Thom. 22. Q. 88. Art. 11.* *C. Sanchez de Matrim. lib. 7. Disput. 27. n. 5.* *Fagnan. in cap. 3. n. 110. de Baptism.* *Gonzalez ad cap. 3. h. t. num. 3.* *Clericat. d. decis. à n. 14.* Probatur I. Nullus scripturæ textus adduci potest, in quo matrimonium Clericis prohibeatur, nec Canon alicujus Concilii, aut constitutio Pontificis, quæ declaret, cœlibatus obligationem esse *Juris Divini*, ergo juris duntaxat *Ecclesiastici* est. II. Si esset *Juris Divini* cœlibatus obligatio, nullo unquam casu circa eundem cum Clericis posset dispensari, atqui non desunt exempla, vetera in *cap. 6. h. t. cap. 1. dist. 31. c. 8. dist. 28.* Et recentia, quæ refert Eminent. Card. *Lauræa Disput. 5. de Sacram. Ord. n. 204.* Ubi legitur Pontifex ex justa causa cum Clericis in ordinibus sacris constitutis dispensasse, ut matrimonium inire, vel antea contracto licite uti potuerit ergo &c. III. Ab initio nascentis Ecclesiæ, & per subsequenta sæcula varii conditi sunt canones, prohibentes ministris sacris matrimonia contrahere, vel antea con-
tra-

tractis uti, prout videre est in *cap. 1. § 8. dist. 27. cap. 8. § 9. dist. 28. Clem. Unio. de consang. & affinit. Extravagan- te Unio. de voto, & voti.* Ergo ab Eccle- sia inducta est obligatio continentiae, & castitatis. IV. Patet id ex verbis expressis Conc. Trid. *Sess. 24. de Matrim. Can. 9. Ibi: Si quis dixerit, Clericos in SS. Ordinibus constitutos vel regulares castita- tem solenniter professos, posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege ECCLESIASTICA, vel voto &c. anathema sit.*

3 Si quæras, cur Ecclesia coelibatum Clericis indixerit? non unam fuisse rati- onem respondeo, factum quippe hoc est, tum, ut cum majori puritate, & integritate cultus, & ministerium Do- mini peragatur, *cap. 3. § 5. h. t.* tum ut major Clericis apud populum ex coeli- be eorum vita reverentia conciliaretur. *Trid. Sess. 25. de reform. cap. 14.* Tum, quod indignum videatur, bona Eccle- siastica, quæ patrimonium Christi, & proprietas pauperum dicuntur in *cap. fin. C. 16. Q. 1. § cap. 16. de Prebend.* in uxores, & liberos profundi. Vide Bel- larm. *de Cleric. lib. 11. cap. 19. V. Proba- tur quinta ratione.*

4 Jam binis AA. argumentis respon- dendum est. Ad I. igitur dico, Chri- stum ideo reprehendisse Episcopum *Pergami*, quod quasi conniveret suo- rum sibi subjectorum luxuriæ, qui *Balaam*, fallacissimi arioli, consiliis in- ducti, ad instar *Nicolaitarum*, hæreti- corum, qui ventri, & veneri supra mo- dum indulgebant, ac promiscuum mu- lierum, etiam conjugatarum, usum li- citum esse contendebant, turpissimam hanc consuetudinem æmulati sunt, & hoc *Jure Divino* prohibitum esse, haud

inviti concedimus, ex quo tamen non sequitur, quod *Jure Divino* Sacerdoti- bus conjugium interdictum sit. Ad II. Respondeo, ex illo argumento, non plus probari, quam quod Apostoli summe congruum esse agnoverint, ut quia ipsos Christus numere Apostola- tus, & Sacerdotii dignatus est, pro- pter officii sanctitatem à conjugii ab- stinerent, quæ congruentia deinceps in legem transivit, non *Divinam*, sed *Apostolicam*, ab ipsis nempe Apostolis latam. Vid. Bellarm. *de Cleric. lib. 1. cap. 18.* Et Clericatum cit. *Decis. 27. de Sacram. Ord. n. 19.*

Dico II. Clericis in *Majoribus* or- 5 dinibus constitutis vetitum est matri- monium contrahere, ac consequenter lege coelibatus omnes teneri, sive *Græci*, sive *Latini* illi fuerint *cap. ult. dist. 27. cap. 1. § 11. dist. 32.* plurimos alios Canones in hanc rem collegit sæ- pe laudatus Clericatus cit. *decis. 27. a num. 22.*

Dico III. Clerici in *minoribus* con- 6 stituti, si matrimonium contraxerint, Ecclesiastica beneficia, si quæ antece- denter habuerint, amittunt. *cap. 1. 3. § 5. h. t.* Ratio est, quod benefi- cium detur propter officium, *cap. fin. de rescript. in 6.* Hoc autem ordinariè *SS. Ordines* requirit, vel saltem propositum illos aliquando suscipiendi, quod con- jugatis non convenit, propter votum continentiae *SS. Ordinibus* annexum. Hinc ex eodem capite in *cap. 2. h. t.* Clerici conjugati non tantum ad bene- ficia Ecclesiastica, sed etiam ad *SS. Ordines*, aut administrationes Eccle- siasticas admitti prohibentur, nisi (ut ibidem limitatur) fortè castitatem vo- veant perpetuam, & unam, eamque vir- 7 gi-

ginem habuissent uxorem, quæ juxta *cap. 5. de convers. conjugat.* non tantum in votum mariti consentiat, sed ipsa quoque aut Religionem ingrediat (si juvenis, & periculo incontinentiæ exposita fuerit) aut saltem votum perpetuæ continentiæ emittat. Aliàs autem conjugato nequidem prima tonsura conferri debet *cap. fin. de Tempor. Ord. in 6.* Et si defacto SS. Ordines susceperit, habitu, & dignitate Clericali privandus, atque ad uxorem redire compellendus est, quamvis matrimonium illud necdum consummaverit, quia hoc privilegium Professioni tantum Religiosæ datum est. *Extravag. Unic. de Voto & pluribus traditur in Tit. de Convers. conjugat.*

7 Dico IV. Matrimonium antecedenter cum una, eaque virgine contractum statui Clericali non repugnat, quominus matrimonii vinculo, per mortem uxoris dissoluto, Maritus ad SS. Ordines promoveri valeat. Ratio est, quod talis cœlibatum servare possit, ac præterea nullam labem, SS. Ordinum impedivitam, contraxerit. Aliud esset, si viduam, vel ab alio corruptam, vel secundam uxorem duxisset; tunc enim SS. Ordinum susceptioni obstaret impedimentum *Bigamiæ*, de quo in *lib. 1. Tit. 21.* jam dictum est. Hæc circa materiam hujus Tituli certiora sunt. Nunc dubia quædam resolvenda restant.

8 Dubitabis I. An Clericus in *Minoribus* constitutus, si matrimonium contrahat, *ipso facto* beneficiis suis privatus sit, vel primum per sententiam judicis privari debeat? Pro posteriori facit I. quod pœnæ non obligent in conscientia ante sententiam judicis. II. Quod in *cap. 1. 3. & 5. b. t.* Clerici

conjugati beneficiis Ecclesiasticis per Episcopos privari debere dicantur, atque adeo ibidem supponitur, non esse *ipso jure* privatos. His tamen non obstantibus verius videtur, eos beneficiis Ecclesiasticis *ipso jure* privatos esse, ita, ut Canonicus v.g. deinceps nec redditus Canonicatus sui amplius percipere, nec, si Religionem ante consummatum matrimonium ingrederetur, aut uxor ante consummationem moreretur, ad Canonicatum redire, nec eundem in favorem alterius resignare posset. Ratio est, quod matrimonium & beneficium sunt duæ res incompatibiles *cap. 3. & 5. b. t.* consequenter uno electo, alteri hoc ipso renunciatum videtur per assumptionem status incompatibilis. *arg. cap. 9. C. 32. Q. 5. & cap. 3. de Renunt.* Censetur enim omnis beneficii collatio hanc conditionem subintellectam habere: si Clericus in eodem statu permanferit, adeoque deficiente conditione, sub qua beneficium collatum est, ipsum beneficium vacare necesse est. *cit. cap. 3. b. tit. & ita tenent Panormit. ad cap. 1. b. t. num. 14. Barbof. ibid. num. 2. Garzias de Benefic. part. 11. cap. 8. n. 1. Magnificus P. Schmier lib. 3. tractat. 1. part. 1. cap. 2. num. 52.*

Ad fundamenta in contrarium allata Respondeo, & quidem ad primum, negando suppositum, quod hæc privatio beneficiorum pœna sit, cum actus de jure permissus, scilicet matrimonii contractus, utique pœna dignus non sit, sed hanc privationem inducit ipsa status incompatibilitas. Ad secundum Respondeo, capitula illa intelligenda esse de privatione facti, vel possessionis, sive actuali expulsionem, quia Clerici officia inique detinebant. Non verò de pri-

vatione *juris*, sive *tituli*, quod vel maxime probatur ex *cap. 1. b. tit.* malè pro sententia contraria allegato, dum ibi dicitur, Episcopum Clericos conjugatos ad relinquenda officia compellere debere, quibus scilicet ipso facto jam privati erant, non vero nova sententia privatoria opus esse, ut benè advertit Glossa *ad cit. cap.*

- 10 Illud adhuc notandum ex *d. cap. 3. b. t.* quòd si Clerici aliqua Ecclesiis, quibus intitulati fuerant, de possessionibus, aut aliis bonis donasse noscuntur, ea sine contradictione recipere debeant, cum ab earundem Ecclesiarum ministerio, & officio fuerint sequestrati, non obstante, quòd aliàs donatio semel legitime facta non statim revocari possit. Ratio est, quod ejusmodi bona Ecclesiis fuerint collata sub conditione, & quasi accessorie ad ipsam personam, ut eousque ibidem durarent, quoad Clericus ibidem perseveraret, eo verò recedente, ipsius personam sequerentur. Glossa *ibid.* est autem noto notius, quod accessorium sequatur suum principale, & conditio suspendat actum. *cap. 42. de R. J. in 6. l. 213. ff. de V. S. Vivian. ad cit. cap. 3. b. t.*

- 11 Dubitabis II. An Clericus in minoribus constitutus etiam tunc amittat beneficia Ecclesiastica, si matrimonium, quod de facto contraxit, reapse invalidum fuit? Videtur affirmandum arg. *cap. 4. de Bigamis*, ubi is, qui mortua uxore ad SS. Ordines promotus, secundam de facto superinduxit, poenas *bigamie* incurrit, tametsi matrimonium secundum nullum, & invalidum fuerit, addita ratione: *Quod in matrimoniis contrahendis non juris effectus, sed*

animi destinatio attendatur. Ergo etiam ille Clericus privationem sui beneficii incurret, qui matrimonium contraxit, tametsi illud invalidum fuerit. Similis tenoris argumentum desumi potest ex *cap. 18. § 32. de præbend. in 6.* ubi dicitur, quod beneficiatus curatus, se intrudens in aliud beneficium curatum, etiam primo ipso jure privatur, licet adoptio secundi irrita fuerit, cum beneficium sine Canonica institutione obtineri non possit. Ergò à pari &c. quibus tamen non obstantibus

Dico, beneficia Clerici propter matrimonium invalidè contractum ipso jure non vacare, sed, si culpabiliter illud inire attentavit, potest in poenam delicti beneficio suo per sententiam judicis privari. Probatur ex *cap. 1. b. t.* ubi mandat Alexander III. Episcopis, ut Clericos, qui infra *Sub. Diaconatum*, adeoque in *Minoribus* constituti, uxores duxerunt, ad relinquenda sua beneficia, & retinendas uxores suas Ecclesiastica districtione compellant, quod utique de matrimonio *valido* intelligendum est. Ergò à contrario, ubi matrimonium non est validum, Clerici ad relinquenda sua beneficia compelli non debent. Casus enim capituli habet se per modum exceptionis, consequenter firmat regulam in casibus non exceptis. II. Si in thesi proposita ex parte Clerici induceretur privatio beneficii, tunc hæc vel contingeret ob tacitam renuntiationem, vel ob assumptionem status impossibilis, vel ob claram Juris dispositionem; atqui neutro modo hoc potest ostendi: ergò. Non primo modo, quia nec renuntiatio expressa tenet, nisi coram legitimo superiore facta fuerit

cap. 8. de Renunc. Ergò multò minus tacita, quæ certò majoris efficaciar esse nequit, quàm expressa. Non secundo modo, quia supposito matrimonio invalido non assumitur status incompossibilis, nec sola voluntas contrahendi sufficit, quia ex regula Juris *cap. 5 2. de R. J. in 6.* Non præstat impedimentum, quod de Jure non sortitur effectum. & quod nullum est, nullum potest producere effectum *l. 4. §. 6. ff. de re judic.* Non demum ob juris dispositionem, quæ nullibi apparet, sed potius contrarium ex *cit. cap. 1. h. t.* ostenditur.

Ad argumentum desumptum ex *cap. 4. de Bigam.* Hæc datur disparitas, quod privatio beneficii inducatur propter assumptionem status incompatibilis, Bigamia verò interpretativa propter attentatum iniquè matrimonium: justè ergo hic pœnam Bigamiæ patitur, quia peccavit, & alter beneficio privari non meretur, quia contrahendo matrimonium invalidè, statum incompatibilem non assumpsit. Nec ratio in *cit. cap. 1.* opposita officit, quod scilicet in matrimoniis contrahendis non Juris effectus, sed destinatio animi attendatur. Debet enim non generaliter, sed juxta subjectam materiam intelligi. Ne quid dicam, quòd illa dispositio *cit. cap. 4. de Bigamis* sit odiosa, adeoque etiam ex paritate rationis non extendenda. Ibi Gloss. *fin. ad cap. 1. h. t.* Garzias *cit. cap. 8. n. 17.* contra Abbatem in *cap. 1. h. t. n. 7.* aliosque plures.

12 Dubitabis III. An Episcopus cum Clerico conjugato, & in Minoribus constituto dispensare possit, ut obtineat beneficium sive curatum, sive simplex? Rationem dubitandi suggerit *cap. 12. de homicid.* Ubi dicitur, quòd

Episcopus possit dispensare cum homicida, & irregulari ad beneficium simplex, & cum deposito ab ordine, & officio *cap. 24. dist. 63.* Ergò etiam poterit dispensare cum Clerico conjugato, quia, cui plus licet, non debet negari minus. *l. 21. ff. de R. J.*

Attamen respondendum est, non posse Episcopum dispensare, eo ipso, quòd in *cap. 5. h. t.* Præcipiatur Episcopis, ut tales Clericos beneficiis privent, nisi fortè scienter ipsis beneficia contulerint: tunc enim per superiorem privandos esse decernit S. Pontifex, atqui, si Episcopus possit dispensare, tunc eo ipso, quòd scienter Clerico conjugato beneficium contulerit, censeretur dispensasse, & per consequens collatio firma foret, nec beneficio tali per superiorem privari deberet Clericus, quem privandum ibidem dicit S. Pontifex. Accedit quòd Episcopus extra casus à jure permisos in SS. Canonibus, ceu in legibus superioris, dispensare nequeat, consequenter nec cum Clericis conjugatis, qui in *cap. 1. §. 2. h. t.* dicuntur *beneficium Ecclesiastici incapaces.* Ita tenet Gloss. *fin. ad cap. 7. h. t.* Panorm. *ibid. n. 7.* Garz. *part. 3. de Benef. cap. 5. n. 41.*

Argumentum, quòd pro ratione dubitandi opponitur, nihil roboris habet, siquidem materia dispensationis una ex materiis exorbitantibus est, utpote in qua jus commune limitatur, & restringitur, adeoque à casibus permisis ad non permisos, tametsi illi majores sint, haudquaquam legalis est illatio per *cap. 28. de R. J. in 6.*

Qualiter autem Episcopus cum Clerico in majoribus constituto, & matrimonium de facto contrahente, post per-

peractam pœnitentiam, & vitam laudabiliter in continentia ductam dispensare possit, ut SS. Ordines denuò exercere, quin ad Sacerdotium quoque promoveri valeat, docetur in *cap. 4. b. t. & cap. 1. qui Clerici, & vovent. ubi interpretes.*

13 Dubitabis IV. An Clerici conjugati in minoribus constituti gaudeant privilegiis Clericalibus? ut huic dubio congrua detur resolutio, certa ab incertis separanda sunt.

Certum igitur est I. quod ejusmodi Clerici gaudeant privilegio Canonis ex *Cap. si quis suadente. C. 17. Q. 4.* Et fori in causis criminalibus, si I. cum una, & virgine contraxerint. (*Bigami enim omni privilegio Clericali exuti sunt cap. unic. de Bigam. in 6.*) 2. si habitum Clericalem, unà & Tonsuram deferant per *cap. un. b. t. in 6.* Tertiam conditionem addidit Concil. Trident. *Sess. 23. de reform. cap. 6. ut tales Clerici alicujus Ecclesie servitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem Ecclesie serviant, aut ministrent.*

Certum est II. Quod tales Clerici in rebus & bonis suis nullo gaudeant privilegio Clericali, ac proinde, sicut alii uxorati, teneantur Principibus secularibus præstare consuetas exactiones, tributa, & alia servitia. Ita *cit. cap. un. b. t. in 6.* Non tamen quo ad onera personalia, si illa sint fordida, & dignitate Clericali indigna, Card. de Luca in *annot. ad Concil. Trid. Discurs. 24. n. 44.* Ratio prioris est, quòd Clerici ducentes uxores se negotiis secularibus expressè immiscere videantur, eapropter privilegiis Clericalibus in rebus suis justè privantur. *Arg. cap.*

ult. de Vita & Honest. Cleric. Grannanietto ad cap. penult. b. t. n. 2.

Incertum autem & multum inter DD. controversum est, an privilegio exemptionis, sive fori Clerici conjugati æquè in causis civilibus gaudeant, veluti in criminalibus? Qui extensionem hujus privilegii propugnant, fundant se in illis verbis *cit. cap. un. b. t. in 6. trahi non posse neque criminaliter, aut civiliter ad judicium seculare.* Quasi sensus verborum hic esset, quòd neque in criminalibus causis, neque in civilibus ad judicium seculare trahi valeant. Verùm hoc dubio non obstante, probabilius est, Clericos conjugatos hoc privilegio duntaxat in causis criminalibus criminaliter, aut civiliter intentatis gaudere. Quia *d. cap. un.* expressè de criminalibus causis loquitur. Et utique indecentius esse videtur, ut Clericus in causa criminali, in qua ad vindictam publicam agitur, foro seculari subiciatur, quam in causa civili, ubi tantum restitutio debiti imperatur, & ita sentiunt Panormit. in *cap. 7. b. t. n. 3.* Barbof. *ad cap. un. b. t. in 6. num. 8.* Grannanietto *ad cap. penult. b. t. n. 6.* cum quo ad rationem dubitandi respondeo, sensum illorum verborum esse hunc, quòd Clericus conjugatus in causa criminali judicium seculare subire non debeat, tametsi de crimine civiliter agatur, nè alias per unam viam concedatur judicibus, quod per aliam denegatur. Addit tamen Card. de Luca *ad cit. cap. 6. Concil. Trid. n. 44.* quòd quoad exemptionem fori in civilibus potius locorum consuetudini, receptæque observantiæ deferendum sit.